

POOMHAJ BÓH

ČASOPIS EVANGELSKICH SERBOW

19. čislo

Budyšin, septembr 1953

Lětnik 3

„... a njezapomń jeho dobrotow!“ / Ps. 103, 2

Hišće steja naše cyrkwe pod znamjenjom žnjoweho džakneho swjedženja, abo so prihotuja na tuton džen džakowanja, abo žnjowa pycha zasleho swjedženja dopomina wosadu: „a njezapomń jeho dobrotow!“ Stary pěkny naložk, kotryž hižom lud Stareho zakonja znaješe, je, zo so čłowjek swojemu stworičelej podžakuje, hdyž su žně nimo a bohate žohnowanje polow je w brožnjach schowane. Z džaka polnej wutrobu přinđže do Božeho domu wjesoly spěwajo „Chwal Knjeza, duša, chwal!“

Haj, kak wjele dobrotow Božich smy zaso nazhonili. Boža miła ruka je so wotewrila a pola a hona požohnowala. Nimo su syw a žně, mjerznenje a čoplot, lěčo a zyma, ale nimo tež próca a starosće za tole lěto. Ratar je wobdželał polo, kotrež plody přinjesa, a wšo domchowal do svojich brožnjow. Pola su prózdne, brožnje a lubje pak polne. Nětk wěmy, što je nam narostlo, zo njebě tute džělo podarmo. Na tym so wjeselimy, ale z tym njeje dosć. Kak ruče zapomni čłowjek, zo ma so za wšitko podžakować.

Bě to w domje někajkeho bohateho muža, hdžež bě wjele hosći přeprošenych. Prjedy hač so za blido sydnychu, so modlachu: „Přinđž. Knježe Jezu, a budž naš hósć a požohnuj wšitko, štož sy nam z hnady wobradžil!“ A wšity so dachu wjesele do dobreje jědže. Nasyćeny stany hospodar wot wobjeda přejo „Bóh žohnuj wobjed!“ Ale jedyn mjez nimi wołaše: „Njezapomńe na Boha Knjeza!“ a so

pomodli: „Džakujmy so Knjezej, přetož wón je dobroćiwy, a jeho dobrotu traje wěčnje. Hamjeň.“ Kak cyle hišće zaklinčeše nětko: „Bóh žohnuj wobjed!“ Tak so stawa husto, snadž tež pola tebje, mój luby čitarjo, zo sej něšto wuprosyš a dostawši so njedžakuješ.

„Njedžak je swěta mzda“ — jich wjele je hižom wěrnosc tutoho słowa nazhonilo, ale nichtón tak husto kaž naš Wótčec w njebyesach. Zwjetša wšak je bohužel tak, zo ludžo to, štož jim Bóh wobradži, wozmu jako něšto, štož so samo wot so rozumi. Bóh dyrbi nam dobrotu činić, naše pola, naše džělo žohnować, to so wot njeho wočakuje, — ale džaka čłowjeka njeje trjeba. Tohodla „njezapomń“ so Bohu džakować! Krasna wěc je, Knjezej so džakować a chwalbu spěwać twojemu mjenu, ty najwysji. Wjele ludži swjeći drje žnjowy swjedžen, ale nic žnjowy džakny swjedžen. Serbski lud chce nabožny lud być, tohodla tež žana domchowanka bjez džaka k Bohu! Džakowny čłowjek je přeco wjesoly a spokojom, a tajcy chcemy my tola być!

Ale dosć njeje, zo na žnjowym džaknym swjedženju Božej česći jenož džakne kěrlušy zaspěwamy, k słowam ma přinć skutk. Bóh njeje pola žohnował, zo by so sam wobohačil, ale zo by wón cyle čłowjestwo zežiwił ze swojimi darami. Tak ma so naša džakownosc pokazać w skutku smilnosće a lubosće k blišemu „Dobrotu činić a wudželić njezapomńe, přetož tajke wopory spodobaju so Bohu derže“.

Skónčnje pak je Bože wotmyslenje, nas k sebi čahnyć z luteje dobroty. Wěmy hišće wo druhim polu žnjowym, a to je polo našeje wutroby. Tež tu wočakuje wón dobre žně, a kak bohaće je wón tole polo požohnował! „Ty wotewři swoju ruku a nasyćiš wšitko, štož je žiwe, z dobrym spodobanjom.“

Kak bohaći smy my tola wot malosće sem! Přez swjatu křćenicu přijimuje nas za swoje džěci, jeho wótčowska ruka wuchowa nas přeco a wšudžom. W sakramenće Božeho wotkazanja bliži so nam podawajo wodaće hrěchow, zbóžnosć a žiwjenje. W swojej lubosći je nam poslal Jezom Chrysta, zo njebychmy zhubjeni, ale wumóženi byli. Wšo, štož mamy na wutrobje a swědomnju, můžeme jemu w modlitwje přinjesć, wón nas derje zrozumi a nam pomha. Jeho ruka je za nas stajnje wotewrjena. Kajke wulke bohatstwo! Wjeselmy so z Pawołom Gerhardtom, kiž spěwa:

Sto mamy tudy na swěće,
hač jeno samo to,
štož nam naš Wótčec wudželi,
kiž znaje kóžděho?

Zadyn čłowjek, žana zemska móc njemóže nam tajke bohate blido za dušu prihotować kaž naš wšehomócný Boh. Wšědnje čerpaš ze studnje žiweho Božeho słowa nowe mocy a njedželu so stajiš z wulkej wosadu pod žohnowanje Bože. A hdyž so w blišich dnjach w někotrych serbskich wosadach wječor za wječor ewangelizacija wotměje, potom přinđže tutón bratr ewangelista jako posol Boži,

Bibliske hrono na měsac požnjeńc 1953:

**Kónc prikazanja pak je lubosć čisteje wutroby
a z dobreho swědomja a z praweje wěry.**

1. list na Tim. 1, 5

prédujo wjesolu powěsć našeho Zbóžnika. Wón čaka tež na tebe! Wužiawjmy wšě puće Bože, zo by so polo našeho znutřkowneho žiwjenja prawje přihotowało k dobremu žnjam.

Farar Bodelschwingh, wutwarjer Bethelskich wustawow jako Města smilnosće, je raz ze swojeho nazhonjenja prajil: „Koždy džen kěrluš skorženja mjenje a za to lěpje kěrluš džakowanja wjac!“ Kak wjele přičiny k tomu mamy tež my!

Naš serbski kěrlušer Pětr Mlónk nas prosy:

Spomńće pak tež čłowske džěci, zo je wšitko Boží dar.
Bóh je wšak na cyłym swěći tón najstarši hospodar, kiž wě, što je dobre k wšemu, abo što nam škódne je; dowěrmj so jeno jemu, wón nas zabyć njebudže. (207, 7)

A ty? Njezapomń jeho dobrotow! Hamjeń. /.

Ewangelizacija w Budyskim cyrkwiniskim wokrjesu

W powojnskim času je krajna cyrkej započala, wosebite ewangelizacije w cyrkwiniskich wokrjesach wotměwać. Tajka ewangelizacija Budyskeho wokrjesa budže srjedž septembra, ale nětko jenož za polojcu, dokelž naša krajna cyrkej nima dosć ewangelistow za naš wulki wokrjes. W druhej polojcy so tute ewangelizacije přichodne nalěto wotměja. Tež serbske wosady su wobdžělene, mjenujce Bart, Chwaćicy, Klukš, Rakcey, Njeswaćidło, Huska a Hodžij, a to wot 10. do 17. sept., jenož w Hodžiju budže wona wot 7. do 13. sept., a w Chwaćicach wot 14. do 20. sept.

Koždy wječor we 8 hodž. móžeja wosadni w swojim Božim domje ludowo-misionske přednoški slyšeć. Hłowny tema rěka: „Jezus so tebe praša: Chceš so wustrowić?“ A w jednotliwych wječorach so wo tutech wěcach rěči:

1. W rěčneje hodžinje.
2. Jezus, naš lěkar.
3. Pod Röntgenowymi pruhami.
4. Njeje hižom žaneje pomocy?
5. Wotučenj k nowemu žiwjenju.
6. Pod lubowacymaj rukomaj.
7. Wumóženy na přeco!

Tajki týdžen je wulka, krasna składnosć, kotruž njech ći swěru wužiawju, kotřiž ewangelizaciju we wosadze maja. Štož ma něšto wosebiteho na wutrobje, móže dušowpastyrsku rěčnu hodžinu ewangelisty wopytać.

Hač, přindžće wšitcy, wzmieće druhich sobu, wšitko je přihotowane! A prošće tež swěru wo bohate Knjezowe požohnowanje, zo bychy mnozy posylnjeni byli we wěrje a někotři znowa puć k Zbóžnikowej namakali! La.

„My wšak dyrbjachmy tež chodźić!“

Z 1. sept. započaja so zaso nowe šulske lěto a z tym zastupi nowy 7. lětnik do paćerskeje wučby a nowačkojo, kotřiž z tutym dnjom zastupja do šule, přijima cyrkej zdobom tež do nabožneje wučby (Christenlehre). Cyrkej při tym trjeba pomoc našich křesćanskich staršich. Z rozrěčowanjow ze staršimi spóznavamy, zo tu husto dosć njeje praweho zrozumjenja.

Njeh su tute rozrěčowanja po wašnjju jara wšelakore, tak su sebi tola w jenym husto dosć podobne. Hdyž duchowny napomina, zo bychy džěci porjadnje do wučby a kemši chodžile, so jemu potom koždy króć ze wšěj raznosću praji: „Ale to so tola wě, knjez farar, my wšak dyrbjachmy tež chodźić!“ Njendže wšak jenož wo chodženje, ale tež wo prawu pilnosć. „Ale to je tola wěste, knjez farar, my dyrbjachmy tola tež wuknyć!“

Tak prawje wjeselić so duchowny tajkeje wotmolwy nje móže.

Što poprawom tu rěka „dyrbjeć“?

Twoje džěćo dyrbi na paćerje chodźić, dokelž sy tež ty, luby nano, před něhdže 30 lětami na paćerje chodźić dyrbjal.

Bože kaznje dyrbja so wučić a

wuknyć, dokelž bě so hewak wša pócćiwosć mjez čłowjekami zhubila.

Na paćerje dyrbi džěćo chodźić, přetož džěćo same, staršej, kmótrja a cyle wulke přecelstwo so tola hižom na konfirmaciju wjesela, na tutón rjany swjedžen! „Tuž wšak dyrbiš chodźić, lube džěćo, to wšo ničo njepomha!“

Začuwaš, do kak strašnych kolijow smy zajěli? Dolhož je to hišće powšitkowe wašnje, dolhož druhe džěci chodža, dyrbi tež twoje džěćo chodźić. Jelizo pak so tu něšto přeměni, što budže potom z twojim džěšćom?

Ně, luby nano a luba maći, praj tola swojemu džěšću: W křćenicy je tebe Chrystus požohnował a tebe do swojeje cyrkwe přijal. A nětko wón tebe woła, zo by ty spóznało hnady poľne bohatstwo křćenicy a cyrkwe. Tuž dyrbiš ty chodźić, dokelž twój Zbóžnik tebe woła, tebe wosobinsce. Ty dyrbiš jemu poslušać, njedžiwajce toho, što družu činja.

Ildyž staj takle ze swojim džěšćom porěčaloj, njejsu wšak drje wšitke zadžěwki hnydom z puća zrumowane, ale nětk smy w prawych kolijach. Přeco hišće rěka „Ty dyrbiš!“ Kak móhlo to tež

pola džěšća hinak być? Ale nětko njendže wjace wo stare naložki, ale naš Knjez, naš Wumóžnik a Zbóžnik, to přiakaže!

Tak daj swojemu džěšću do nabožneje wučby a na paćerje chodźić a tuta wučba budže žohnowanje za džěćo — a snano za cyłu swójbu. Nowak

Njeswaćidło. Na swjedženskich kemšach žnjoweho džakneho swjedženja móžešćaj čilaž a strowaj mandželskaj Handrij Mlónk (Müller) a Ema rodž. Wowsnikec swój zloty kwas swječić. Bóh Knjez spožć dale jubilaromaj miły wječor žiwjenja.

Njeswaćidło. Z Božim njewjedrom spalachu so buromaj Čečež a Madlenčej w Milkecach bróžni a hródze ze wšěmi žnjemi. Tuž njeměješćaj ani zorna, ani slomy, ani syna, ani wotawy. Cyła wokolina pak so wobdžěli skladuju dary za wotpaleneju. Tež žnjowe dary Njeswaćidlskeje wosady so jimaj přepodachu.

Němski ewangelski cyrkwinski dzeń w Hamburgu

Wot 12. do 16. žnjeńca 1953 wotmě so w Hamburgu němski ewangelski cyrkwinski dzeń. 10 000 wotpóslancow ewangelskich wosadow w Němskej demokratiskej republice dósta dowolnosť, na tutón zjězd dojć. Tuž bě to po Barlinskim zjězdze w lěće 1951 druhi króć, zo so Němcy we wulkej ličbje z wobeju džělow zetkach.

Znate Hamburgske nowiny pokazachu na to, zo je to móžno w cyrkwi. Běše wšak tež zwažliwosć, tajke zeńdženje wuhotować, přetož štó móžeše přewidzeć, hač so čłowjekojo tak wšelakeju swětow zrozumja. Ewangelscy křesćenjo pytachu puć jedyn k druhemu. Wutrobnje nas tam witachu. W namjeznej staciji Büchen běchu so njeźzeli, 9. 8., po stach ludžo zešli. W sylzotych wočach so zybóleše wjeselosć zetkanja bolostnje šćěpjeneho němskeho luda. Je wšak hluboke potajnstwo wo narodnosť. Narod chce być cylk. Čłowjekojo samsneho naroda maju so lubo a su zrudni, hdyž su džěleni. Snano sym ja jako Serb to hlubšo spóznał dyžli druzy, kotřiž běchu hnući z bolostnym zbožom wokomika.

A potom tola ze zrudobu spóznačmy, w kak wšelakim směru so wuwjachmy. Mje to čěsnješe, zo móžeja mjezy — wot čłowjekow postajene — tajkeho wuznam mjeć. Dvě wsy, 1 km różno, w samsnej plódněj krajinj, pod samsnym Božim slóncom a tola tak njewuprajnje wšelakej!

Hnujace běše pak, kak nětk wšitcy pytachu so dorozumić. To běše to zwjeselace tutoho cyrkwinskeho zeńdženja, zo so tam sprawnje a pilnje bėdžachu wo wažne prašenja našeho časa. Naši cyrkwinsky mužojo widža bół a starosć džensnišeho čłowjeka a maju zmužitosće dosć wo tym rěčeć. Tohodla sej tež naš lud swojich biskopow, swojich pobožnych wučerjow a prócowarjow znowa česći.

Cyły zjězd steješe pod hesłom:

„Njećisńće swoju dowěru přeć!“

Wo tutym slowje předowaše Hamburgski biskop D. Schöffel srjedu popołdnu před Michałskej cyrkwju a wjace dyžli 50 000 ludži jemu pod hołym njebjom mjez ruinami připosluchaše.

Pod tutym hesłom stejachu pak

potom předewšěm wšě přednoški přichodnych dnjow. W mnoho wulkich wustajenskich halach, hdžež so připoslucharjo po tysacach zeńdžechu, přednošowachu wuznamni lajicy, profesorojo a duchowni wo wšelakich tematach našeho časa. Ze wšěch přednoškow, kotrež běchu nam tak wažne, dokelž běchu sprawnje a wěcowne a swědčachu wo wulkej nazhoniťosći našich wodzacych ludži, klinčeše přeco zaso: Mějće dowěru do Boha!

Njemóžu wam nětk wo wšěm

Drobnostki z Hamburga

Jena za tebj!

Na wěži Hamburgskeho krematorija, hdžež so čěla spala, je wulki časnik z podpismom: Eine für dich! Nětk je wšak krematorij sam na sebi hižom bojazna wěc. Tam so čłowske čělo, kotrež mamy tola pře wšo lubo, wo kotrehož strowosć a dobre so swěru staramy, do horstki popjela přeměni. Hdyž nětk, tak mi a tebi nič, na časnik pohladaš, wón tebi njesmilnje připowěda: Jena z tutech hodžinow budže twoja poslednja. Kajka to surowosć nabojaneho čłowjeka, kotryž ma tak a tak smjerć za swoje najwjetše njezbože, takle nastrožeć!

tym rozprawjeć, štož je so tam poskićilo, přetož móžach tola jenož mały džěl wšeho nazhonić. Snano we wosadach to a druhe z wažnych přednoškow slyšiće. W.

Mój Božo, měj Ty džak,
zo pomhał sy w wšěj nuzy,
zo Twoje lube žně
smy schowali a druzy. —
A daj nam wutroby,
kiž polne smilnosće,
a wobradž luby měr —
do našej časnosće.

Jena za tebj — a potom kónc!
Jedyn pak je so sam za tebj
dał, zo by to wěčne žiwjenje měl.

Wěža swj. Mikławša

Hamburg bu z bombami jara zapusceny, ale nazdala strowi će hižom rjana wysoka wěža swj. Mikławša, Wostań pak nazdala. Wjesel so tutoho napohlada a njechodž blisko, hewak so nastrožiš spóznał, zo tam wěža sama lutka steji. Cyrkej je do čista zničena a drje tež zaso natwarjena njebudže.

Tak so tež někotryžkuli čłowjek nazdala zda być wulki a nadobny muž, ale kmańšo je, zo jemu blisko njeńdžeš.

Naš serbski cyrkwinski dzeń w Hodžiju drje so njemóže runać z Hamburgskim, ale za to bě n a š w našim lubym Hodžiju. Hdyž tež nic po tysacach, tak bě so tola tam po stach nahladna ličba Serbow zešla. — Kemšerjo stupaja z Božeho doma.

Nowa cyrkej

Wosada w Hamburg-Hummelsbüttel je sej z pomocu krajnej cyrkwy natwarila nowy Boží dom. Wosada ma na 2000 dušow a w Božim domje je 200 městnow. Je to potajkim mala cyrkej, wjele mjeńša hač Lupjanska, haj mjeńša hač samo Zarěčanska abo nowa Polpičanska kapala. Hdyž měješe Budyšin snano 2000 wobydlerjow, tam natwarichu wulku Pětrowsku cyrkej.

Tak skromni džensa smy!

W tutym Božim domje njesteji Boža martra na wołtarju, ale wisa za dwěmaj rječazomaj nad wołtarjom. Na křižowanym Zbožniku ničo wo bolosci njewidžiš. To njeje čłowjek polny bolosćow, ale Boží překrasnjeny Syn. Haj, to chce nam wisacy křiž prajić: Jezusowe čerpjenje njesměmy přirunać z čłowskim čerpjenjom, to njeje wurostlo z našeho žiwjenja, ale tu je Chrystus z njobjes přišoł a je so polny hnady za nas dał.

Na Jungfernstieg

Jungfernstieg, to dyrbiće wědźeć, je sobu najwosebniši džěl znutřkowneho Hamburga. Tam bohaći swoje drohotne awta staju a du do drohich překupstwow nakupować. Tam so před wječorom wuchodźuja, kotřiž chcedža swoju rjanu drastu pokazać.

Tam na Jungfernstieg zaklinčachu před wječorom pozawny a bórže bě so nahladna ličba připoslucharjow zešla. Přez wótřerěčak započa muž rěčeć, kotryž so nam předstaji jako farar někajkeje Hamburgskeje wosady. A što ma wón wćipnym pasantom prajić: „Pola mnje je so runje jaka wotedala. Komuž słuša, njech sebi ke mni po nju přińdže. Snano tón, kiž je ju tamle na lawce ležo wostajił, ani pytnyl njeje, zo je ju zhubil. Při tajkej léčnej horcoće, kaž džensa, so swoje jaki slěkamy a lóhce je možno, zo na nju zabudžemy a bjez njeje dale džemy.“

Hlejće, moji lubi připoslucharjo, kaž muž tutu jaku, tak je jich wjele swoju wěru zhubilo a njesu ani pytnyli, kak su wochudnyli. My smy džensa k wam přišli prajić, zo byšće šli pytać, štož zhubiće . . .“

Dwojake Boha hanjenje

Dwojake Boha hanjenje mamy, jene aktiwne, woprawdžite, hdyž z dobrej wolu a zamyslom přičiny pytamy, Boha hanić. To Bóh zwarnuj! To same pak je to čerpjace, pasiwne hanjenje, hdyž čert nam přećiwo našej woli zle mysle zawdawa, prjedy hač so dohladamy a wobaramy. Z tym Bóh chce, zo bychmy so zwučowali, njeleželi, njesmorčeli ani lěni byli, ale přećiwo tomu wojowali a so modlili. Na tajke wašnje pak so skónčnje tajke mysle pominu a popušća, předewšěm na poslednim kóncu. Potom je swjaty Duch pola swojich křesćanow, pomha jim, wuhnaje hrózbneho čerta a jeho podusy a wutrobu a swědomnje pěknje spokoji a změruje.

Znamjenje Božje smilnosće a njesmilnosće

Hdyž Bóh rěči, so zlobi, so surowi, chłosta, nas njeprěčelam podawa, na nas sćełe mór, hlód, mječ abo druhe nuzy, potom je to zawěrnje znamjo, zo ma nas lubo a z nami derje měni. Hdyž pak praji: Ja tebje nochcu dale chłostać, ale mjelčeć a so wo tebje dale njeprócować a tebi dać w

twojich myslíčkach hić a činić, kaž so tebi chce, potom je to znamjo, zo je so wot nas wotwobročil. Ale swět a naš rozum to hnydom wobročitej a mēnitej, zo ma Bóh tych lubo, kotrymž dobrotu čini, a zo je tym njeprěčel, kotrychž chłosta.

Chrystusa njemóže ničo dopóznać

Žadyn čłowjek, njech je japoštoł abo profeta, wjele mjenje ja abo mojeho runjeća, móže Chrystusa w swojim žiwjenju dopóznać, zo by wědzał a zrozumił, što a štó wón je. (Fil. 3, 13.)

Přetož wón je wěrný, wěčný, wšehomócný Bóh a so tola našu smjertnu naturu woblekl, poslušnosć a ponižnosć wopokazał hač do smjerće. Tohodla wón sam praji: Ja sym čicheje mysle a z wutroby pokorný. Nětk njemóžu a přmysl w ni jak čłowk wědow we wutrobje, hdyž sym tak prawje wjesoly abo zrudny, kak chceł potom mysle a pohnuwanja Chrystusowe wopisać?

Z Lutherowych rěčow za blidom

Na disputaciji (rozrěčowanje, wurěčowanje) z drom. Eckom 1519 w Lipsku wuzna dr. M. Luther:

Mjez artiklemi Jana Husa a Husitow je wjele prawje křesćanskich a ewangelskich, kotrež powšitkowna cyrkej njemóže zatamać.

Kěrluš 610

Knjeza chwal duša, chwal mócného čestneho krala, spodobne wopory jemu njech lubje so pala!

Wotučtaj nět', psaltero z harfu, zo swět slyši waš hlós blisko a z dala.

Duša, chwal Knjeza, kiž wšitko tak krasnje tu wodži, zo tebi kaž by był z křidłomaj kryty, so chodži, kiž džerži će, kaž ći so samemu chce!

Sprawny to wě, wo to rodzi.

Duša, chwal Knjeza, kiž wustojnje, mudrje će stwori, strowosć ći wobradži, da, zo so zbožo ći spori!

Za pomoc wšu, w nuzy ći skićenu tu, jemu duch z džakom so hori.

Duša, chwal Knjeza, kiž žohnował dom je a rolu, z plódnymi rěkami mačal je brózdny na polu!

Wopomń ty to, Wjeršny ći zamóže wšo; w lubosći k tebi dže z wolu.

Knjeza chwal duša, tych dobrotow njezabudž ženje;

štožkuli wodych ma, chwal jeho mjeno tež rjenje!

Swětlo je wšón; duša, mzda twoja je wón.

Hamjen nětk praj w jeho mjenje!